

PROGLASITEV NAJBOLJŠIH PLEZALCEV-ŠPORTNIKOV ZA LETO 1992

SLOVENIJA NI PREDMESTJE VELEMESTA

V veliki dvorani podjetja Smelt International ob Dunajski cesti 160 v Ljubljani so v torek, 23. februarja letos, slovesno razglasili najboljše alpiniste, plezalce in alpinistične smučarje ter njihove dosežke v letu 1992. Rezultate so razglasili glede na anketo, ki jo je - kot vsako leto doslej - izvedel **Franci Savenc**.

Za najboljši zimski vzpon je obveljala naša prva zimska ponovitev Ribe v Marmoladi, ki sta jo opravila **Janez Kešnar** in **Marko Prezelj**, druga je bila prvenstvena smer No pasaran v Monte Rosi **Matjaža Jamnika** in **Bojana Počkarja**, tretja pa prva ponovitev Tuhinske v Travniku **Marka Lukiča** in **Mihe Praprotnika**.

Najboljši poletni vzpon je bila Korenina **Frančka Kneza** in **Danila Tiča**, drugi in tretji pa sta Črni baron v Planji **Slavka Svetičiča** in prva prosta ponovitev Bergantove smeri v Triglavu, ki so jo opravili **Matjaž Jamnik**, **Marko Prezelj** in **Benjamin Ravnik**.

Med vzponi na tujem je bil daleč najbolje ocenjen prvi vzpon na Menlungtse (7181 m) v Tibetu, ki sta ga opravila **Marko Prezelj** in **Andrej Štremfelj**, sledita pa ponovitev Zenyata Mondatte v El Capitanu **Vlada Rotovnika** in **Danijela Vezovnika** ter prvenstveni Zlati prah v obeh v Marmoladi **Frančka Kneza** in **Slavka Svetičiča**.

Anketiranci so za najuspešnejšega alpinista - posameznika v lanskem letu izbrali **Slavka Svetičiča**, na drugo mesto **Marka Prezlja** in na tretje mesto **Janka Oprešnika**: prvega, kot je zapisalo Delo, »verjetno pod vtisom vzponov iz prejšnjih let«, drugega, ker je bil soavtor najboljšega zimskega vzpona in vzpona v tujini, tretjega pa zato, ker je sam preplezal več zelo zahtevnih tehničnih smeri v naših hribih.

Med alpinističnimi ali ekstremnimi smučarji se je po tej anketi za lansko leto na prvo mesto uvrstil **Dejan Ogrinec**, na drugo **Andrej Zorčič** in na tretje **Davo Karničar**. Značilnost vseh ocenjevanih alpinističnih smukov je ta, da so bili prvenstveni in opravljeni v domačih gorah.

SLOVENSKI PLEZALCI LETA

Komisija za alpinizem pri Planinski zvezi Slovenije je po tekmovalnih dosežkih in plezalnih vzponih določila vrstni red športnih plezalcev.

Med plezalkami je na prvem mestu **Nevenka Osredkar** iz AO Kranj, ker je splezala najtežjo žensko smer Ekosistem z oceno 7c+/8a. Na drugo mesto se je uvrstila **Metka Lukančič** iz

AO Trbovlje za osvojene točke v svetovnem pokalu, za 1. mesto na državnem prvenstvu v športnem plezanju in za delitev 1. mesta Pokala v športnem plezanju Slovenije. Na tretje mesto se je uvrstila **Miranda Ortar** iz Soškega alpinističnega odseka za plezalne in alpinistične vzpone v ZDA, Dolomitih in doma. Najboljša mladinka je **Nataša Stritih** iz AO Tržič, ki je osvojila srebrno medaljo na mladinskem svetovnem prvenstvu v Zürichu.

Najboljši plezalec lanskega leta je **Tadej Slabe** iz AO Ljubljana Matica, ki se je na to mesto uvrstil za preplezano smer Za staro kolo in majhnega psa, ocenjeno z 8c+ oziroma XI in za doseženo 11. mesto na evropskem prvenstvu v športnem plezanju. Na drugo mesto v tej razvrstitvi se je uvrstil **Marko Lukič** iz AO Kozjak v Mariboru za plezalne vzpone v Avstraliji, na tretje pa **Aljoša Grom** iz AO Vrhnika za osvojene točke v svetovnem pokalu, za zmagovalca Pokala v športnem plezanju Slovenije in za 1. mesto na državnem prvenstvu v športnem plezanju. Najboljši mladinec je **Uroš Perko** iz AO Kamnik, ki je dosegel 9. mesto na mladinskem svetovnem prvenstvu v športnem plezanju in ki je opravil več težavnih vzponov z oceno 8a+.

NASLEDNICA HIMALAJSKEGA ODBORA

Na proglasitvi najboljših slovenskih alpinistov, plezalcev in alpinističnih smučarjev ter njihovih dosežkov v letu 1992 se je načelnik Komisije za odprave v tuja gorstva pri PZS **Tone Škarja** spomnil 30-letnice te komisije, ki sovpada s 100-letnico slovenske planinske organizacije. V govoru ob tej obletnici je dejal:

»Kakor 100 let Planinske zveze Slovenije pomeni le dobo neprekinjenega organiziranega delovanja, medtem ko so poskusi - žal - kratkega življenja bili že prej, tako tudi slovensko odpravarstvo pomeni že nekaj iskanj in zametkov, nazadnje celo Himalajski odbor s prvo himalajsko odpravo leta 1960, preden je skupščina PZS leta 1963 končno postavila obliko oziroma komisijo, ki jo je življenje sprejelo vsaj za 30 let. Njen prvi načelnik **Pavle Šegula** je napisal, da številne seje niso bile edino delo, saj »smo že kmalu postali prava potovalna agencija, katere glavnina ni nikoli gledala na uro.«

ln še - komisija si je na 1. seji naloge zastavila in oblikovala takole: »KOTG ni isto kot svoječasni Himalajski odbor. Njena naloga je,

Najboljši slovenski športni plezalci leta 1992 (z leve proti desni): Uroš Perko, Janko Oprešnik, Metka Lukančič, Nevenka Osredkar, Aljoša Grom, Tadej Slabe, Marko Lukič, Marko Prezelj, Andrej Štremfelj in Miranda Ortar

Foto: Matej Družnik

da spodbuja, organizira in pomaga pripravljati pomembnejše akcije naših alpinistov v tujini in obiske tujih gornikov pri nas.

Komisija ne bo posegala v zasebne podvige članov PZS in posameznih PD. Želeti pa je, da bi skrbela za vse pomembnejše podvige, zlasti take, ki imajo značaj ekspedicij. Naloge komisije postanejo s tem splošnejše in bolj realne, vendar je potrebno, da se del članov posveti predvsem vsestranskim pripravam, zbiranju materiala, opreme in načrtovanju možnih ekspedicij v daljna visoka gorstva. Skrbeti je treba tudi za zdravstveno znanstveno problematiko.

Sposobnost, ki je pogoj za uspeh, se mora najprej zgoditi v glavah. **Aleš Kunaver**, ideološki motor slovenskega prodiranja v svetovno alpinistično areno, je na bojni prapor napisal: »Kdor hoče ujeti pobegli vlak, mora teči hitreje od njega.« S tem ciljem, doseči vedno rastoči svetovni vrh, se je dalo presegati samega sebe, se podrežati temu skupnemu podjetju in ga krepiti, »združevati delo in sredstva« v najboljšem pomenu besede. Zdaj Slovenci temu vodilu moderno ali modno rečemo protestantska etika - odlog trenutnega užitka za dosego poznejšega, a večjega. Rečemo, a nam gre težko od rok.

Pomemben mejnik je bilo leto 1975: s prvim vzponom čez južno steno Makaluja smo svetovni vrh ujeli. KOTG je bila pri načrtovanju osrednjih odprav vedno v rahli dilemi, ali izvedbo opreti na močan alpinistični odsek, torej na »uigrano« ekipo, ali pa v načrt vključiti najboljše

ne glede na krajevno ali regionalno pripadnost, torej sestaviti »reprezentanco«. Kljub nikoli dokončanemu, čeravno vedno znova začetemu izračunu kvadrature kroga se je tudi vedno izkazalo, da komaj vsa Slovenija zmore dovolj dobrih alpinistov hkrati za močnejšo ekspedicijo. Gašerbrum, Everest, Lotse in južna stena Daulagirija so odprave, ki so naš alpinizem proslavile in vsem je postalo jasno, da prvi velik uspeh ni bil nobeno naključje. Pogledano nazaj smemo reči, da je bila glavna smer dela nekaj živahna odpravarska dejavnost. Izkušnje so se širile in vrsta manjših odprav se je izkazala v Pamirju, na Grenlandiji, v Andih.

ABSOLUTEN MEJNIK V SVETOVNI ZGODOVINI

Kunaver je spravil v življenje idejo o šoli za nepalske gorske vodnike. Ob osnovah varnega gibanja v gorah domačinom predvsem prinaša možnost zasluzka z vodenjem trekingov. Denar turistov ostaja tam in šola pomeni eno od najboljših in najcenejših pomoči nerazviti deželi. Za nas je morda majhna odškodnina za vdiranje v naravo dežele in za neizbežno škodo s tem v zvezi, po drugi strani pa so stroški zanjo neprimerno manjši od propagandnega učinka, saj v naši mednarodni organizaciji UIAA in pri turističnih agencijah v Nepalu res prav vsak ve za slovensko šolo v Manangu. Ko se kot Slovenec srečaš s to hvalo in ponosom njenih tečajnikov, te samo skrbi, ali smo res dovolj dobri.

Veliko lažje je govoriti o bolj oddaljeni preteklosti kot pa o skoraj sedanjosti. Ne zaradi uspehov, ki so veličastni, pač pa zaradi zakonitosti, ki bodo čez desetletje proučevalcem razvidne, zdaj pa je sredi dogajanja težko ločiti, kaj so

vzroki in kaj posledice. A bilo bi nujno. Če pustimo ob strani vse drugo, je - ali bo - Česnov solo vzpon v južni steni Lotseja svojevrsten katalizator prihodnjega dogajanja. Je absoluten mejnik v zgodovini svetovnega alpinizma - čeprav tudi medijski. A medijski so bili tudi »trije zadnji problemi Alp« in v prejšnjem stoletju Matterhorn, pa drže še vedno, še vedno so zgodovinski mejniki. Lotse je v tem smislu zadnji in po njem najbrž ne bo nobenega več. Dosežek da - mejnika ne.

Ali je v tej ugotovitvi pesimizem ali pa kal optimizma, je odprto vprašanje prihodnosti. Kot je odprto, koliko je še uporaben skoraj štiri desetletja star zapis v mojem dnevniku:

»Ne prosite nalog, ki ustrezajo vašim silam! Prosite sile, ki dosegajo vaše naloge!«

Če za konec potegnemo črto pod jubilej, ugotovimo vzpon našega alpinizma iz dejanske province v svetovni vrh, razširitev in obogatitev pojma Slovenija daleč čez in nad njene fizične mere, bogat prispevek h kulturi, širjenju obzora, vpenjanju Slovenije v svet, znatno pomoč ter prenašanje izkušenj in razvoja vsem drugim

v nekdanji Jugoslaviji, pomoč nerazvitim in tako naprej.

POGODBA O SODELOVANJU PRI PROJEKTU

Značilen dogodek in vodilo, primer za naprej, je danes podpisana pogodba med Smeltom in Planinsko zvezo Slovenije o sodelovanju pri projektu oziroma podjetju »Odprava na K2«. Da sta obe podjetji - SMELT in KOTG - prav zdaj stari 30 let, je zgolj naključje, čeprav tudi simbolično. Ta pogodba je izraz enake filozofije, biti dejansko vpet v svet, nenehno skušati doseči vrh, zavedajoč se vseh možnosti in tveganj.

Končam lahko s trditvijo, da glede alpinizma - in tudi sicer - Slovenija ni nobeno predmestje velemesta, pač pa kompletna in razvita država. S to zavestjo odgovornost za prihodnost seveda ni nič manjša, le da nas ta kratek obletniški pogled v preteklost lahko opogumlja in daje upanje. Ne želimo si torej lahkega življenja, želimo si postati močnejši.

V TRŽIČU (MONFALCONE) PREDSTAVLJENI REZULTATI IZPOD EVERESTA

ALPINIZEM, POVEZAN Z ZNANOSTJO

MARKO JARC

V petek in soboto, 18. in 19. decembra lani, je bil v avditoriju tržiške (Monfalcone) bolnišnice dvodnevni kongres o znanstveni odpravi Monfalcone Himalaya 1992, na katerem je oddelek za pnevmologijo Tržiške bolnišnice predstavil rezultate odprave, ki jo je vodil **dr. Borut Špacal**. Kongres je bil namenoma deljen na dva dela, da bi se ga udeležilo čimveč ljudi, znanstvenikov in predvsem gornikov in planincev.

Petkov večer je bil le predstavitev in namenjen širši publiki, predvsem ljubiteljem gorske fotografije in filma, hkrati pa je bil to uvodni večer kongresa. Pozdrav organizatorjev je prinesel **prof. Serra**, ki vodi pnevmološki oddelek v Tržiču. Serra je podčrtal znanstveno vrednost odprave, ki je bila nadaljevanje in dopolnjevanje prejšnje iz leta 1990. Med drugim se je zahvalil vsem udeležencem, ki so bili pravzaprav »poskusne miši« za nekatere poskuse. Vendar, je dejal, ni bilo mogoče drugače, ker je medicinska znanost na področju visokogorja zelo pomanjkljiva in so nove študije še kako dobrodošle.

ČLOVEK DELUJE, STROJ NE

Testiranje na odpravi je bilo opravljeno v zvezi z dihalni in srcem, vzeti so bili vzorci krvi na

različnih višinah, pod kontrolo je bil imunološki sistem, ki je bil prav gotovo pod stresom od napa. Prof. Serra se je tudi dotaknil sedanjega kritičnega stanja zdravstva in je brez ovinkarjenja povedal, da bodo zaradi pomanjkanja strokovnega osebja storitve po vsej verjetnosti nazadovale, pa čeprav se bodo zdravniške ekipe še dodatno potrudile. Serra se je tudi zahvalil vsem, ki so s svojim pokroviteljstvom, sponzorstvom ali zelo konkretno pomagali pri uresničitvi odprave in pri študijah.

Pozdrav je prinesel tudi **župan Calzolari**, ki je podčrtal, da so znanstvene raziskave del tiste tržiške realnosti, ki uspeva. Podelil je spominsko plaketo dr. Borutu Špacalu in bolničarju **Franku Marzanu**, drugim članom odprave pa je podelil spominsko medaljo.

Nato so sledili posnetki. Prvo skupino diapozitivov je komentiral dr. Špacal. Diapozitivi so prikazovali, katere poskuse so delali na terenu in pod kolikšno znanstveno kontrolo so bili udeleženci odprave. Špacal je povedal, da so bile znanstvene meritve in ugotovitve opravljene na terenu, zato so do sedaj ene od najbolj verodostojnih. Visoke cene za uporabo laboratorija CNR pod Everestom pa so prisilile zdravniško ekipo, da si je pomagala, kakor je najbolje vedela in znala.

Pri udeležencih odprave so zaznali značilne motnje zaradi višine, tudi kar zadeva dihanje, ki